

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI
Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

KAZUO ISHIGURO.
CONSTRUCȚII ALE ALTERITĂȚII

Rezumat

Doctorand,
Andreea IONESCU

Conducător științific:
Prof. univ. dr. Michaela PRAISLER

Seria U1 – Filologie – Engleză Nr. 20
GALAȚI
2020

CUPRINS

Introducere

1. Coliziuni între arhitecturile vestice textuale și modurile estetice de scriere

1.1 Deșteptarea vestului

1.1.1 De la timp la timp. Elemente discursive ale fluidității

1.1.2 Ambiguitatea istoriei

1.1.3 “Colapsul genului literar”

1.1.3.1 *Pe când eram orfani* – romanul detectiv subiectiv

1.1.3.2 *Uriașul îngropat* – literatură fantastică cotidiană

1.1.3.3 *The Unconsoled* – O realitate frântă

1.1.3.4 *Să nu mă părăsești și Rămășițele zilei* – romane de dragoste ishiguriene

1.1.3.4.1 Rămășițele unei povești de dragoste

1.2 Spre Japonia

1.2.1 Cavaleri Arthurieni cu *Katana*

1.2.2 De la Niki la *nikki*

1.2.3 Realism în stil japonez – *shōsetsu* Ishigurian

1.2.4 Trădarea limbii

1.3 Concluzii preliminare

2. Supracitirea estului

2.1 Kazuo Ishiguro. O Japonie imaginară

2.2 Identitate japoneză ascunsă în narațiune – ce poartă un nume?

2.2.1 Ecouri literare

2.2.2 Kenji *Monogatari*

2.3 Prăbușirea simbolului *Ie*

2.3.1 Japonia. O societate verticală

2.3.2. Distanța *Uchi-Soto*

2.4 Decăderea imaginii patriarhale japoneze

2.5 Reprezentări ale adolescenței răvășite

2.6 Concluzii adiționale

3. Când *Sinele* și *Celălalt* se regăsesc Într-unul

3.1 Imagologia pe scurt

3.1.1 Crearea imaginilor

3.1.2 Dimensiunile caracterului național

3.2 O lectură imagologică a romanelor lui Kazuo Ishiguro

3.2.1 Superior-Inferior

3.2.2 Centru-Margine

3.2.3 Feminitate vs. Masculinitate

3.3 *Sine* vs. *Celălalt*

3.4 Stereotipuri și stereotipizare. De la casnica la *geisha*

3.4.1 Evoluția stereotipurilor – capcane postcoloniale

3.5 Remarci de final asupra identității naționale

Concluzii finale

Bibliografie

Anexe

Listă de publicații

INTRODUCERE

Lumea occidentală are o veche fascinație pentru Japonia, indiferent dacă e vorba de cultura ei stranie și de modul de viață sau de hotărârea și eroismul soldaților japonezi, admirați în timpul celui de-al doilea război mondial chiar și de către inamicii lor. Dezastrul de la finalul războiului, bombardarea nucleară a orașelor Hiroshima și Nagasaki, a cutremurat întreaga lume. Capitulara lor, în cuvintele împăratului Hirohito, transmise la radio pe 15 august 1945, a accentuat ideea că, prin continuarea luptei, nu doar „s-ar ajunge la colapsul absolut și la nimicirea națiunii japoneze, dar și la extincția totală a civilizației omenești” (Jewel Voice Broadcast, 15 august 1945). După război, Japonia a continuat să impresioneze prin hotărârea de nestrămutat de „a-și pune casa la punct”, începând, în același timp, chiar dacă subtil, un proces în primul rând economic, dar și cultural, de „japonizare”. Publicarea bestsellerului lui James Clavell, *Shogun*, în anii 1970 și succesul adaptării acestuia pentru un serial de televiziune în 1980 au contribuit în mare măsură la ceea ce occidentalii considerau a fi cunoaștere a istoriei și culturii japoneze. Acest roman, bazat pe evenimente istorice reale, dar dintr-o perspectivă occidentală care poate fi caracterizată drept orientalistă, a atras interesul multora pentru „realitate” (cu rezerva uriașă pe care o presupune acest „real” când e vorba de ficțiune), adică

pentru literatura japoneză (a cărei acțiune se desfășoară în Japonia, scrisă de japonezi), ceea ce a adus succesul internațional al unor autori cum ar fi Kenzaburō Ōe sau Haruki Murakami. Aceștia sunt citați în întreaga lume, în traducere, ceea ce, în mod natural, diluează și mediază textul, ducând, nu de puține ori, la înțelegeri eronate. Era momentul ca reprezentările lumii orientale să primească o perspectivă a celui de-al treilea spațiu, una care să nu fie nici orientalistă, nici atât de profund străină: pe scurt, una care să împace atât preferințele de lectură ale occidentalilor, cât și culturile orientale.

Datorită implicațiilor postcolonialiste – în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială (migrația, comunicarea interculturală etc.) și vinovăția (care nu se aplică în cazul de față), era doar o chestiune de timp până la apariția pe scena literară occidentală a unor autori cu dublă identitate (a căror origine rasială sau etnică se combină cu trăsăturile acumulate în țara de rezidență), care să atragă atenția cititorilor. Dacă nume cu rezonanță a moștenirii coloniale a Imperiului Britanic în Asia – cum ar fi Rushdie, Naipaul sau Arundhati Roy – erau, pe undeva, previzibile, având în vedere contextul în cea de-a doua parte a secolului XX, un autor cu nume japonez într-o listă de lecturi pentru un curs de literatură engleză putea părea o ciudățenie. Cu siguranță, așa a părut versiunii mele mai tinere, studentă la Limbi și literaturi străine (japoneză principal, engleză secundar), undeva la începutul anilor 2000. Întâlnind numele lui Kazuo

Ishiguro pe o asemenea listă, am început să mă întreb cum și-a putut găsi un japonez locul în canonul literar britanic, alături de Dickens, Shakespeare, Byron sau surorile Bronte, sau chiar alături de voci contemporane, cum ar fi acelea ale lui McEwan, Amis sau Barnes. Oare scrie în manieră japoneză sau în tradiția prozei britanice și în ce măsură se aliniază scriitura lui cu oricare din acestea două? Dacă scriitura lui este un amestec din cele două tradiții literare complet diferite, poate fi oare chiar natura japoneză din esența textelor sale ceea ce face ca opera lui să iasă în evidență? După ani și ani, aceste întrebări au constituit fundamentul cercetării de față, care a pornit de la încercarea de a demonstra alteritatea operei ishiguriene și a ajuns să scoată la iveală un amestec de structuri occidentale și conținuturi orientale.

În încercarea de a scoate în evidență aspecte autobiografice, care, în cazuri ca acela al lui Ishiguro, în general justifică întâlnirea dintre est și vest în ficțiune, nașterea lui în Japonia, emigrarea în Marea Britanie la o vârstă fragedă și fascinația lui constantă pentru țara de origine au fost folosite inițial în acest studiu pentru a acorda o poziție proeminentă componentei japoneze în scrierile romancierului anglo-japonez. Succesul pe care l-a reperat în lumea occidentală – de la Premiul Man Booker, care i-a fost acordat în 1989 pentru primul său roman „englezesc”, *Rămășițele zilei*, la râvnitul Premiu Nobel pentru Literatură, pe care l-a primit în 2017 pentru scrieri care „au dezvăluit abisul de sub senzația noastră

iluzorie de conexiune cu lumea” (comunicat de presă Premiul Nobel, 5 octombrie 2017), dar și reacțiile destul de virulente din Japonia la publicarea (în traducere) a primelor sale două romane, cele „japoneze” – au redirecționat treptat cercetarea pe o direcție diferită, mai puțin frustrantă: aceea de a demonstra hibriditatea textuală caracteristică tuturor romanelor sale, indiferent de timp sau de amplasare în spațiu.

În scopul atingerii obiectivului sus-menționat, studiul pornește, așadar, de la următoarele premise:

- Scriitura lui Ishiguro accentuează, în principal, hibriditatea, indusă autobiografic în mod subtil sau chiar la nivelul subconștientului;

- El rămâne fidel canonului literar occidental (în faza postmodernistă a acestuia), în timp ce adoptă spații, teme și motive orientale;

- Arhitecturile sale textuale și tehnicile narrative sunt inovatoare și dezvăluie strategii și abilități, în timp ce subiectele sale, procedeele sale stilistice, personajele și perspectivele acestora asupra lumii reflectă preocupări tradiționaliste;

- Limba este un element important de luat în considerare în abordarea textelor sale literare;

- Construcțiile sale ale alterității fac parte dintr-o strategie literară care, în aparență, urmărește să creeze așteptări de caracter japonez, care pot fi ambigue chiar și pentru el.

Un pas logic, chiar dacă unul care s-a dovedit epuizant, din cauza varietății tematice, a fost acela de a aborda toate romanele, pentru a obține o privire panoramică, poate uneori palidă, asupra construcției acestora. Din acest motiv, corpusul a constatat inițial din următoarele romane:

- *Amintirea palidă a munților* (1982)
- *Un artist al lumii trecătoare* (1986)
- *Rămășițele zilei* (1989)
- *Nemângâiații* (1995)
- *Pe când eram orfani* (2000)
- *Să nu mă părăsești* (2005)

Dar un autor contemporan încă activ pe scena literară se poate dovedi un subiect solicitant pentru o teză de doctorat, în special în situația în care, odată cu trecerea anilor, noi romane sunt lansate pe piață. Acest lucru s-a întâmplat în 2015, când Ishiguro a publicat *Urișul îngropat*, la zece ani de la lansarea foarte apreciatului *Să nu mă părăsești*. Includerea sa avea cu siguranță să devieze cercetarea înspre o altă direcție; totuși, oferirea unei perspective critice asupra celui mai recent roman, care nu a fost încă analizat de critici literari, ci doar abordat în recenzii publicate în ziare și reviste literare, poate reprezenta un punct de plecare pentru elaborarea unei monografii complete a operei ishiguriene.

Romanele lui Ishiguro, deși în aparență greu de încadrat într-o singură categorie, gravitează, în general, în jurul unor evenimente dramatice, chiar tragice și

traumatizante, din viața unor oameni extraordinari, pe fundalul unor momente la fel de dramatice, de impact pentru istoria omenirii. Cu toate că acest aspect a făcut criticii să-i considere romanele ficțiune istorică, accentul cade pe narațiuni subiective, dintr-o perspectivă limitată, a unor microcosmosuri personale și interioare, prea puțină atenție fiind acordată cadrelor spațio-temporale mai largi. Descrierile istorice „doar însoțesc narațiunea de altfel subiectivă, bazată pe personaj, care duce la cronologii amestecate ale subiectului și la o structură narativă pe două niveluri” (Praisler 2005: 114). Dacă se poate afirma, pe drept cuvânt, că aceste trăsături indică, fără îndoială, (post)modernismul, ceea ce ar trebui, teoretic cel puțin, să plaseze acest studiu pe o direcție deconstructivist-postmodernistă de inspirație derrideană a romanelor, în căutarea mai degrabă a sensului decât a textului în sine și mai degrabă a esenței (ascunse) decât a aparenței evidente, hibriditatea care iese la lumină ca rezultat al analizei în profunzime împiedică ușurința alegerii unui cadru critic sau a altuia. Manipularea timpului în narațiunile lui Ishiguro, de exemplu, invită la căutări structuraliste ale ordinii, de aceea, demersul analitic s-a oprit, în cele din urmă, la o abordare naratologică menită să demonstreze alinierea sa la tradiția literară occidentală, în ciuda utilizării excesive a elementelor orientale. Cu toate că linia principală a analizelor romanelor se bazează pe categoriile gramaticale enunțate de către Genette în fundamentala sa lucrare *Discursul narativ*. Eseu asupra

metodei (1980), adică timpul, modul și vocea – în numeroase situații, terminologia actualizată propusă de Mark Currie a fost considerată utilă pentru a accentua distincția dintre timpul narării/discursului și cel narat, cu atât mai mult cu cât Ishiguro are obiceiul de a suprapune frecvent nivelurile diegetice, până la punctul în care „trecuturile” sale nu se mai pot distinge unul de altul.

Nu doar timpul face romanele lui Ishiguro să fie „vestice” (sau postmoderniste, de altfel). Personajele, spațiile și subiectele narațiunilor sale, chiar dacă sunt elemente mai puțin importante în teoria literară modernă, care a încetat să mai caute verosimilul în ficțiune, capătă semnificație prin faptul că sunt alterizate, adică prin construcția lor ca reprezentative pentru margini sau, mai bine spus, prin aceea că sunt ele însele margini. Deosebit de utilă în abordarea acestor aspecte, ca și în aceea a naratorilor subiectivi, deci necreditabili, ai lui Ishiguro, s-a dovedit interpretarea romanului *Pe când eram orfani*, a criticului francez Hélène Machinal (în Matthews and Groes 2009) drept o rescriere împotriva canoanelor ficțiunii detectiviste. Studiul de față îi este tributar în aceea că extinde demonstrația la întregul corpus, în scopul de a demonstra apartenența prozei lui Ishiguro la „tradiția” postmodernistă occidentală.

Cu toate acestea, demonstrația „occidentalismului” lui Ishiguro este, dacă nu anulată, cel puțin pusă sub semnul întrebării și, într-o oarecare măsură, chiar stânjenită de alteritatea textuală de natură

japoneză, care, în mod evident pentru o persoană familiarizată cu cultura niponă, iese la suprafață și din lumile ficționale, dar și din arhitectura interioară a textelor. Pentru că, într-adevăr, atunci când perspectiva se schimbă și romanele lui Ishiguro sunt privite din punctul de vedere al unui cititor japonez, accentul se deplasează de pe aspectele tehnice ale discursului narativ, care sunt efectiv irelevante pentru recepția lor ca texte literare. Practica japoneză a povestirii e mai degrabă atrasă de aspectele lirice, estetice ale literaturii. În mod paradoxal, aceasta poate reprezenta un argument pentru succesul de care se bucură Ishiguro în lumea occidentală, unul datorat exact exotismului pe care îl capătă textele sale prin instanțele de contaminare lingvistică și culturală, care contribuie la reflectarea hibridizării culturale și invită la colonizare inversă.

Identificarea unui „Celălalt” japonez în diversitatea modelelor și genurilor literare japoneze incorporate de Ishiguro în romanele sale, ca și numeroasele elemente culturale, istorice, literare și lingvistice „șesute” în povestire sau la care doar se face aluzie prin utilizarea numelor, a evenimentelor și a spațiilor s-a dovedit a fi o problemă și mai serioasă. Ar putea fi, oare, romanele sale inspirate mai degrabă de tradiția japoneză decât de cea britanică, totuși? Dacă natura britanică stă în formă și cea japoneză în conținut, n-ar trebui ca a doua să fie predominantă în evaluarea textului literar? Nu sunt, cumva, construcțiile sale de

alteritate japoneză orientate către cititorul occidental subiective? Aceste întrebări deja deviau cercetarea spre direcția riscantă în care Ishiguro era interpretat drept un autor japonez și atât, unul care scrie în engleză cu unicul scop de a-și spori numărul de cititori, unul care nu face altceva decât să „traducă” viziuni asupra lumii și modele de scriitură literară japoneză în engleză. În cele din urmă, au condus studiul spre aria interdisciplinară a Studiilor culturale, în loc să-l ancoreze ferm în zona practicii și a tehnicilor literare. Istoria și geografia Japoniei imaginate de Ishiguro, pe care el o recrează din amintiri, lecturi și filme, a fost analizată amănunțit în lumina realităților japoneze efective, ceea ce a fost, cu toată sinceritatea, o capcană în care a picat cercetătoarea, până la punctul în care nu a mai reușit să discearnă faptul real de ficțiune. Din fericire, un ajutor neașteptat a venit, încă o dată, din zona structuralistă a semioticii, prin lecturile cu privire la supra-interpretare ale lui Umberto Eco, al cărui avertisment cu privire la interpretarea exagerată a unui text literar creat, probabil, chiar în acest scop, a servit la redirecționarea „cititorului-model” înapoi pe ruta universalității operelor lui Ishiguro, în locul baterii pasului pe loc pe cărarea alunecoasă a presupusei naturi japoneze a acestora.

Cu toate acestea, s-a considerat importantă menționarea acestor frânturi de cultură japoneză, fie ele evidente sau ascunse în întreaga ficțiune a lui Ishiguro, identificate, e adevărat, din perspectiva unui vestic, dar a

unuia cu cunoștințe în sfera culturii japoneze, dacă nu din alt motiv, măcar pentru originalitate și pentru a umple niște goluri în literatura de specialitate. Ireală și fabricată, Japonia ficțională a lui Ishiguro poartă, totuși, amprenta culturii sale originare, și acest lucru este valabil și pentru lumile sale occidentale, din care face parte din fragedă copilărie. Critica recentă asupra romanelor lui acceptă, în general, pretențiile sale de universalitate sau alege să se concentreze, în mod justificat de altfel, pe studii despre memorie. Câteva dintre aceste lucrări au fost selectate pentru o scurtă trecere în revistă a criticii ficțiunii lui Ishiguro, pentru a putea, mai apoi, identifica o nișă pentru cercetarea de față.

Volumul *Kazuo Ishiguro in a Global Context* (Ashgate Publishing 2015), editat de Cynthia F. Wong și Hülya Yildiz, adună eseuri din diferite colțuri ale lumii, majoritatea prezentate la ediția a XIX-a a Conferinței Romancierilor Britanici, desfășurată în Ankara, Turcia în decembrie 2011. Este o colecție care reflectează asupra lui Ishiguro ca scriitor contemporan recunoscut la nivel global, atât de cititorii avizi, cât și de publicul de film. „Eseurile exprimă perspectivele intelectuale unice ale țărilor în care operele lui Ishiguro au fost primite, împărtășite și criticate. Temele sunt diverse: cunoaștere de sine, familie și comunitate, analize textuale ale construcțiilor narative ale timpului și spațiului practicate cu abilitățile literare profunde ale lui Ishiguro și evaluări ale forțelor continue și discontinue ale istoriei, artei,

psihologiei și ale valorilor culturale.” (Wong, Yildiz 2015: 3). Hibriditatea, influențele japoneze, cum ar fi nostalgia ce transpare din motivul sinuciderii în *Amintirea palidă a munților* și *Un artist al lumii trecătoare*, sentimentul unui paradis al copilăriei pierdut, inocența pierdută sau furată înfățișată în *Pe când eram orfani* și *Să nu mă părăsești* sunt, de asemenea prezente în acest volum. În plus, rolul amintirii și al artei, „rescrierea miturilor populare, a stereotipurilor și a convențiilor genului” sunt abordate ca „element crucial al operei lui Ishiguro în întreg și a imaginii sale de scriitor care se adresează unui public global.” (Fricke 2015: 23)

În eseu său, „*Kazuo Ishiguro's Persistent Dream for Postethnicity: Performance in Whiteface*” (1999), Sheng-mei Ma îl învinovățește pe Ishiguro de neasumare a unei ipostaze etnice, ceea ce ea numește „dublă”, cu referire la identitatea autorului anglo-japonez:

Ishiguro și-a deghizat până acum personajele în: japonezi (Ono), anglo-japonezi (Etsuko), englezi (Stevens și Ryder), și vag central-europeni (localnicii din Nemângâiații), plasându-le în Japonia, Anglia și într-o zonă neidentificată a Bătrânului continent. Romancierul marcat de cratima dintre anglo și japonez a apărut în multe ipostaze, dar niciodată în aceea a unui minoritar asiatic care trăiește în Occident, sau, ca să spunem direct, într-o postură similară cu aceea pe care o are el însuși. (1999-online)

Ea merge mai departe și îl acuză de „albirea” ficțiunii sale, în special după apariția romanului *Nemângâiații*: „Personaje ca majordomul Stevens din *Rămășițele zilei* (1989) sau pianistul Ryder din *Nemângâiații* (1995) sugerează nu doar o reacție împotriva stereotipurilor etnice ale cititorilor, generate de romanele precedente, cele „japoneze”, ale lui Ishiguro, ci și o cooptare reacționară într-o lume ficțională a post-etnicității.” Ma afirmă că Ishiguro renunță la etnia sa anglo-japoneză în favoarea unei identități mai simple, complete, una care este fie engleză, fie japoneză: „suprimarea etnicității, ca orice suprimare, este însoțită de o tensiune colosală, care, la rândul ei, este camuflată de stilizarea din ce în ce mai accentuată.” (1999-online)

The Novels of Kazuo Ishiguro de Matthew Beedham (Red Globe Press, 2010) se concentrează pe receptarea și reacțiile la scrierile lui Ishiguro, explorând recenzii, interviuri și eseuri critice dedicate fiecărui roman în parte, în ordinea cronologică a publicării acestora. Accentul cade pe „manipularea abilă a narațiunii”, failibilitatea memoriei, naratorii necreditabili și aspectele istorice. (Beedham 2010: 4)

În *Kazuo Ishiguro* (Northcote House Publishers, 2005) Cynthia F. Wong consideră primele trei romane ale lui Ishiguro un fel de trilogie scrisă de un autor mai tânăr de treizeci de ani, care ajunge la „maturitatea artistică a viziunii” (2005: vii) abia odată cu publicarea romanului *Nemângâiații*. Continua prin a explora „evoluția ficțiunii

lui” pentru *Pe când eram orfani* și *Să nu mă părăsești*, utilizând și în aceste cazuri „paradigma răspunsului cititorului pentru a discuta temele și strategiile complexe” din romanele lui Ishiguro. (2005: viii)

Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives (Continuum, 2009), editat de Sean Matthews și Sebastian Groes, cu o prefață de celebrul autor japonez Haruki Murakami, adună perspective critice a numeroși critici literari apreciați, care reușesc să recontextualizeze și să ofere viziuni alternative despre abilitățile literare ale lui Ishiguro în toate romanele acestuia, cu excepția celui mai recent, ca și într-o zonă mai puțin abordată: nuvelele și activitatea sa de scenarist.

Nu în ultimul rând, *Kazuo Ishiguro: New Critical Visions of the Novels*, în coordonarea lui Sebastian Groes și a lui Barry Lewis (Red Globe Press, 2011), reprezintă o colecție importantă, alcătuită din optsprezece eseuri elaborate de critici deja recunoscuți sau la început de drum pe scena literară, care își împărtășesc perspectivele asupra scrierilor lui Ishiguro, începând cu romanele de început, a căror acțiune este plasată în Japonia, și terminând cu volumul de nuvele *Nocturne* (Faber and Faber, 2009). Sunt revizuite viziuni asupra temelor atribuite în general lui Ishiguro, cum ar fi istoria, memoria și mortalitatea, oferindu-se, în același timp, noi perspective provenite din zone cum ar fi etica, science fictionul sau imaginația muzicală a lui Ishiguro. După cum precizează editorii, volumul propune o abordare umanistă, insistând asupra

rolului cititorului de a simți și de a vorbi în numele personajelor lui Ishiguro: „forța ficțiunii lui Ishiguro rezidă în abilitatea acestuia de a ne face să ne pese de lume, de ceilalți, de noi înșine. Narațiunile atent create ne invită să ne investim timpul și emoțiile în lumile și în personajele lui ficționale. Acest imperativ etic poartă reprezentă marca lui Ishiguro. Nu doar că simpatizăm cu personajele fictive, ci suntem și impulsionați să vorbim în numele lor, indiferent cât de diferite ar părea de noi.” (Groes, Lewis 2011: 2)

Pe baza acestora și a altor interpretări critice, oferind, totuși, un unghi diferit, această teză de doctorat abordează coliziunea dintre temele și motivele japoneze, care se îmbină în textele literare ale lui Ishiguro, și procedeele literare occidentale folosite în toate romanele lui drept construcții ale alterității în și prin ele însele. Alte elemente de originalitate ar putea fi demonstrația că majoritatea romanelor lui Ishiguro suferă de „prăbușirea genurilor”, ridicând așteptările cititorilor prin analiza acestui aspect în relație cu toate romanele sale, precum și analiza culturală a referințelor japoneze identificate în textele ishiguriene. Nu în ultimul rând, rezistând atracției unei interpretări postcolonialiste, care ar fi transformat demersul critic într-o altă cursă, de data aceasta, una a încercării de a dovedi colonizarea inversă – un Celălalt/ o margine asiatic(ă) cucerind scena literară a centrului, de exemplu – cercetarea de față s-a oprit asupra imagologiei, în încercarea de a decodifica construcțiile complexe de

identității individuale și naționale, practicile stereotipizării, chestiunile legate de alteritate și hibriditate, atât la nivel textual, cât și în ceea ce privește receptarea scrierilor romancierului anglo-japonez acasă (acum, în Occident) și în Japonia.

Așadar, trei abordări – naratologia, cu a sa sintaxă a textului literar; interpretarea (posibil eronată) a cititorului, sugerată, totuși, potrivit lui Eco, de semnele conținute în text; și „studiul percepțiilor și imaginilor transnaționale așa cum sunt acestea exprimate în discursului literar” (după cum este definită imagologia de către Dyserink și Leersen în prezentarea seriei *Studia Imagologica*, publicată de Brill) – se combină într-o teză de doctorat care emulează eterogenitatea scrierilor lui Ishiguro pentru a construi un argument în favoarea hibridității acestora. Structurată în trei capitole, care urmează îndeaproape eșafodajul teoretic triplu, însoțite de o secțiune de concluzii generale și una de anexe, care oferă o imagine compactă a detaliilor semnificative din text și câteva note explicative cu privire la terminologia japoneză utilizată, ca și sumarele romanelor care alcătuiesc corpusul, studiul de față poate fi rezumat după cum urmează:

1.Coliziuni între arhitecturile vestice textuale și modele literare orientale

Primul capitol se dorește a fi o analiză atentă a romanelor lui Ishiguro în ceea ce privește procedeele literare utilizate, cu scopul de a decide dacă acestea aparțin tradiției literare și modelelor de scriitură occidentale sau dacă sunt mai degrabă inspirate de cele orientale. Aceasta s-a dovedit a fi o întreprindere dificilă, pentru că romanele variază de la metaficțiuni istoriografice la o explorare aproape experimentalistă a alienării, de la ficțiune (pseudo) detectivistică la (pseudo) science fiction, ultimul dintre ele – în acest moment – fiind o rescriere intertextuală a miturilor arthuriene. Nu ar trebui să surprindă, luând în considerare această diversitate, că, în construcția spațiilor, a timpului, a personajelor și a intrigilor adeseori fragmentare, apare subiectivitatea, prin introducerea multiplelor niveluri narative, a focalizărilor limitate și a unei întregi galerii de naratori necreditabili. Chiar dacă demonstrația punctează, din perspectivă structurală, construcția alterității la Ishiguro în interiorul cadrului (larg) oferit de postmodernism și de globalizata literatură de expresie engleză, intervin și rolul estetic al literaturii în general și „lirismul, starea sufletească și reflecția” considerate reprezentative pentru literatura japoneză de către Ishiguro însuși (1986. 2), derutând și lăsând nemângâiat cititorul.

Pentru a demonstra influențele vestice care sunt prezente în opera sa, poate fi important de menționat jocul cu cronologia. Ambiguitatea timpului este o caracteristică evidențiată în ciuda faptului că indicatorii istorici, fie prezenți în text, fie intuiți cu ușurință, fac să pară facilă, la o primă vedere, locația temporală a narațiunii. De asemenea, cu ajutorul abordării lui Mark Currie legată de fenomenele temporale care apar în *Să nu mă părăsești* sunt descrise artificiile pe care Ishiguro le creează între timpul narațiunii și timpul narat, în esență folosindu-se de timpurile verbale. În plus, cronologia incertă a romanelor, confirmată de clasicii naratori subiectivi de persoana întâi, construiesc un fundal perfect pentru a manipula perspectiva cititorului. Prin folosirea elementelor structurale specifice anumitor genuri literare, însă privându-i de elementele care oferă satisfacția unei lecturi, se ajunge la frustrarea cititorului și o particularitate denumită de Hélène Machinal „colaps de gen literar” (2009: 79-90). Ea face referire la această practică doar în cazul romanului *Pe când eram orfani*, însă aici același cadru teoretic a fost folosit vizavi de toate romanele lui Ishiguro, pentru a determina dacă același lucru este recurent în toate operele sale.

În ceea ce privește influențele japoneze din texte, un număr considerabil de caracteristici au fost semnalate și evidențiate. De exemplu, majoritatea romanelor sale sunt structurate asemănător unui gen literar japonez

intitulat *nikki*, un fel de jurnal literar care a fost extrem de îndrăgit în Japonia în timpul perioadei artistice clasice.

Un alt gen literar care a inspirat forma romanelor ishiguriene pare să fi fost *shōsetsu*, care inițial a imitat romanul realist european, dar a sfârșit prin a deveni un tip original de roman. Se poate zice că scriitura lui Ishiguro seamănă cu *shōsetsu*, deoarece pune accent pe viața cotidiană a indivizilor, și pe felul în care aceștia se descurcă în situații extraordinare. Însă, pentru că doar *Amintirea palidă a munților*, *Un artist al lumii trecătoare*, și *Rămășițele zilei* sunt considerate ficțiune realistă, a fost mai avantajos de comparat romanele „japoneze” ale lui Ishiguro cu *shōsetsu*, mai ales dacă este luată în considerare opinia lui Wai-Chew Sim care afirmă că ultimele două romane menționate mai sus sunt, în esență, aceeași poveste: „Trecând de la a doua la a treia carte, Ishiguro repetă ideea temei și a poveștii, în timp ce schimbă câmpul vizual de la est la vest: ambele cărți conturează portretul unui bărbat care își reevaluează valorile în lumea postbelică” (2010: 22).

Ultima influență luată în considerare este o particularitate de limbaj, respectiv modul de folosire a persoanei a treia, care este complet diferit în engleză și în japoneză. În unele dintre textele lui Ishiguro, este folosită modalitatea japoneză, un fapt care a fost (greșit) interpretat ca distanță (ironică) în vest. A fost, însă, imposibil de tradus în varianta japoneză a cărților, făcând această caracteristică a prozei, percepută ca un detaliu

elegant al textului ishigurian de către vestici, să fie complet neștiută cititorilor japonezi. În cele din urmă, acest capitol este încheiat de concluzia că modul în care Ishiguro se folosește de uneltele literare pe care le are la îndemână – complet absente din literatura japoneză – demonstrează că narațiunile sale sunt, dincolo de orice dubiu, aliniate canonului vestic. Cu toate acestea, interferențele de teme, motive, și referințe culturale japoneze creează o aromă nouă, o construcție care este în sine o manifestare a alterității.

2. Supracitirea estului

Ca atare, cititoarea de față este îndboldită să urmărească, în cel de-al doilea capitol, numeroasele referințe culturale la literatura, istoria, cinematografia japoneză, pentru a demonstra că, în ciuda apartenenței de ordin tehnic și structural la tradiția occidentală, la nivelul conținutului, Ishiguro rămâne ancorat în „teritoriul” estic. Construcțiile alterității, care apar în întreaga macro-narațiune a romancierului (termenul folosit de Murakami pentru totalitatea universului ficțional creat de Ishiguro, în Matthews și Groes, 2009: vii) aduc aceste două forțe aparent antagonice laolaltă. Cu toate că fațeta japoneză poate fi ușor de identificat numai de către cei familiarizați cu universul respectiv, aceasta necesită, totuși, atenție pentru a ajunge la o înțelegere corectă a mesajelor

esențiale ale lui Ishiguro, indiferent cât de bine ar fi acestea acoperite de straturi de trucuri europene familiare.

În structură și stil, fiecare roman este în mod vizibil menit să se diferențieze de celelalte. Totuși, fiecare dintre acestea poartă amprenta inimitabilă a lui Ishiguro, și fiecare, în sine, formează un mic univers, distinct. Dar nu se oprește aici. Când toate aceste mici universuri sunt aduse împreună (desigur, acest lucru se întâmplă doar în mintea cititorului), un univers mult mai mare – suma tuturor romanelor ishiguriene – prinde formă. Desigur, extraordinar de puțini scriitori sunt capabili de a crea un astfel de univers complex. Este mai mult decât să poți publica romane extraordinare din când în când.

Dar, după ce toate romanele lui Ishiguro au fost minuțios studiate, se poate afla că răspunsul mult căutat la această enigmă este inutil. Cum ar spune Umberto Eco, pericolul zace în supra-înțelegere (aici antonimul înțelegerii). Acesta, pentru a fi evitată supra-înțelegerea, solicită ca infinitul de interpretări la care invită o abordare deconstructivistă a literaturii, să fie înlocuită cu una economică, bazată pe acceptarea celei mai simple și evidente interpretări:

A recunoaște *intentio operis* este a recunoaște strategia semiotică. Uneori strategia semiotică este detectabilă prin covențiile stilistice împământenite. Dacă o poveste începe cu „A fost odată ca niciodată”, este mare probabilitatea să fie un basm și cititorul model evocat și postulat, să fie un copil (sau un adult

care să reacționeze într-o manieră copilărească). (Eco 2002: 65)

Luând în considerare perspectiva lui Eco, această cercetare încearcă să identifice cum unele elemente de limbă și cultură japoneză pot fi supra-interpretate investigând ecouri literare, istorice, sau sociale care sunt prezente în texte lui Ishiguro. Nu după mult timp, devine evident că urmele de Japonia identificate, deși interesante ca descoperire, sunt, de regulă, irelevante în raport cu arhitectura generală a romanului, ceea ce ne aduce de unde am plecat. Oricât de frecvente sau de profund întipărite ar fi aceste referiri la cultura japoneză, ele nu reprezintă decât constructe bazate pe o Japonie plăsmuită de imaginația lui Ishiguro, și nu țara adevărată. Cititorul poate supra-interpreta (citi mai mult decât este de fapt) prezența Japoniei în text, dar văzute în contextul prozei ishiguriene, aceste supra-interpretări sunt golite de înțelesuri și rămân doar detalii, fie folosite din comoditate, pentru că sunt la îndemână, sau chiar inconștient. Să înțelegi prea multe din acestea, sau să aștepți să găsești un mesaj ascuns în ele dezvăluind toate aceste nuanțe este inutil, deoarece, în cele din urmă Ishiguro rămâne universal. Cu toate acestea, se poate zice că distribuția extinsă a referințelor la Japonia, detaliile de limbaj, numele care rezonază cu unele din literatura și istoria Japoniei, toate acestea se cumulează într-un mod similar celui în care, la nivelul romanului, este creată și simțită o

tensiune prin creșterea așteptărilor față de genul literar; toate aceste referințe sunt conectate și menite a crește așteptările cititorului de a găsi un *Celălalt* japonez în texte, numai că aceste așteptări nu sunt niciodată satisfăcute.

3. Când *Sinele* și *Celălalt* se regăsesc *Într-unul*

Probabil că hibriditatea autorului este aceea care orientează proza lui Ishiguro înspre reprezentarea identităților multifacetate, în mișcare, a personalităților prinse între două lumi (cea ce invită, încă o dată, la reflecții de ordin biografic). În lumina recentelor abordări în studiile alterității, cel de-al treilea (și ultimul capitol) se concentrează, așadar, asupra identității, mai exact, asupra imaginilor mentale pe care și le formează cineva despre sine și celălalt.

Evident, discuția despre identitate aduce această cercetare în apropierea grilei de lectură imagologice, care este mai întâi prezentată, și mai apoi aplicată romanelor lui Ishiguro. În orice caz, punctul de plecare pentru acestea, datorită faptului că D.H. Pageaux și J. Leerssen invită la contextualizarea textului imagotipic, este de a da detalii despre recepția primelor două romane ale lui Ishiguro (amplasate în Japonia), dar și motivele pentru care acestea nu au răzbit pe piața japoneză de carte. Deoarece descrierile din *Amintirea palidă a munților* și *Un artist al lumii trecătoare* nu se suprapun realității

timpurilor descrise, criticii literari japonezi au fost de părere că Ishiguro, de fapt, nu se referă la Japonia reală, ci mai degrabă la una construită de imaginația autorului, inspirat fiind de filmele japoneze pe care le îndrăgește enorm, și de propria experiență din timpul când încă locuia, în copilărie, în Japonia, împreună cu alte reprezentări ale țării din povestirile părinților săi, sau din alte surse. Așadar romanele sale nu au putut fi încadrate în tradiția scriiturii japoneze, dovadă stând faptul că pe piața de carte din Japonia au fost prost recepționate deoarece nu au fost luate în serios. În plus, ultimul capitol se axează pe studiul imaginilor, așa cum au fost introduse de D. H. Pageaux, J. Leerssen, și G. Hofstede. Interpretarea imagologică a fost considerată necesară în decodarea construcțiilor complexe de identitate personală și națională, a practicilor de stereotipizare, a problemelor de alteritate, chiar dacă și această abordare se poate transforma într-o rampă de lansare înspre supra-interpretare.

Concluzii

În concluziile acestei cercetări, ce ar mai putea fi adăugat este că, în primul rând, nu există o singură grilă de lectură care poate fi perfect aplicată romanelor lui Ishiguro, deoarece el adoptă multiple modele literare. Modelele japoneze importate de Ishiguro sunt jurnalul poetic și romanul realist, în timp ce contaminarea la nivelul

limbajului servește unor scopuri culturale și contribuie la conturarea *celuilalt* prin reconsiderarea *sinelui*. Însă, predominante rămân tiparele vestice, cu o componentă istoriografică. Rescrie istoria, și își scrie propria istorie în același timp.

Proza lui Ishiguro invită la supra-interpretare, fiind subtil țesută împreună cu detalii complexe în abundență, jucându-se cu schimbul dintre voci și tipare est(ice) și vest(ice). Însă, în ciuda tuturor referințelor culturale care pot fi găsite prin examinarea atentă a textelor, este clar că acestea sunt folosite ca procedee literare, sunt ustensile folosite pentru a crește așteptările de japonitate, care nu sunt satisfăcute niciodată, în mod similar aceluia prin care sunt folosite componente structurale ale unor genuri literare diferite pentru a servi propriilor scopuri, și nu din motive estetice, așa cum le-ar folosi un scriitor japonez.

Componenta autobiografică a scriiturii lui Ishiguro atestă hibriditatea ce o guvernează în mod știut sau neștiut. Romancierul continuă să construiască alteritate în structura narativă, și în reprezentările de identitate, care, împreună, proiectează imagini de hibriditate. Experimentarea lui Ishiguro cu formele și subiectele construiesc un *celălalt* cultural și literar a cărui valoare este recunoscută prin multiplele premii de prestigiu care i-au fost oferite.

Rezumând, prin angajarea mai multor modele literare în reliefașarea lumilor literare, Ishiguro construiește

și [își] încorporează alteritatea în structura narativă și în reprezentările identitare, care, împreună, ajung să proiecteze imagini ale hibridității. Experimentele sale de ordin formal, dar și de conținut, promovează un „Celălalt” cultural și literar marcat de componenta istoriografică și de inserțiile subtile ale modelelor literare orientale, de o contaminare lingvistică și literară care are scopuri culturale și care contribuie la definirea celui alt odată cu reconsiderarea sinelui.

Bibliografie

Ficțiune

- Conrad, J. (1899) *Heart of Darkness*. [online] Reprint. Rosings Digital Publications (2012) available from <<http://www.gutenberg.org/files/219/219-h/219-h.htm>> [26 August 2017]
- Dickens, C. (1860) *Great Expectations*. Reprint. London: Penguin Books (2002)
- Fitzgerald, F. S. (1993) *The Great Gatsby*. [Kindle edition] London: Wordsworth Editions Ltd.
- Ishiguro, K. (1990) *A Pale View of Hills*. [Kindle edition] New York: Vintage International
- Ishiguro, K. (1989) *An Artist of the Floating World*. [Kindle edition] New York: Vintage International
- Ishiguro, K. (1990) *The Remains of the Day*. [Kindle edition] London: Faber & Faber
- Ishiguro, K. (1995) *The Unconsoled*. [Kindle edition] London: Faber & Faber
- Ishiguro, K. (2009). *When We Were Orphans*. [Kindle edition] New York: Vintage International.
- Ishiguro, K. (2006) *Never Let Me Go*. [Kindle edition] London: Faber & Faber
- Ishiguro, K. (2015) *The Buried Giant*. [Kindle edition] London: Faber & Faber

Poe, E. A. (1839) *The Fall of the House of Usher*. in *The Complete Tales and Poems of Edgar Allen Poe*, Reprint. New York: Barnes & Noble, Inc. (2006)

Non-fictione

Alphen, E. (1991) 'The Other Within'. in *Alterity, Identity, Image – Selves and Others in Society and Scholarship*. ed. by Corbey, R., Leerssen, J., Mitzman, A. Amsterdam, Atlanta: Rodopi

Aston, W.G. (1907) *A History of Japanese Literature*. [online] London: William Heinemann. available from

<<https://ia700400.us.archive.org/22/items/historyofjapanes00astouoft/historyofjapanes00astouoft.pdf>> [21 December 2015]

Baille, J., Mathews, S. (2009) 'History, Memory and the Construction of Gender Kazuo Ishiguro's *A Pale View of Hills*' in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 45-53

Beedham, M. (2010) *The Novels of Kazuo Ishiguro: A Reader's Guide to Essential Criticism*. London: Red Globe Press

- Cambridge dictionary (2020) *Cambridge Dictionary* [online] available from [<https://dictionary.cambridge.org/>](https://dictionary.cambridge.org/) [24 May 2020]
- Collini, S. (2002) 'Introduction: terminable and interminable'. in *Interpretation and Overinterpretation* ed. by Collini, S., Cambridge: Cambridge University Press, 1-22
- Culler, J. (2002) 'In defence of overinterpretation'. in *Interpretation and Overinterpretation* ed. by Collini, S., Cambridge: Cambridge University Press, 109-124
- Currie, M. (2009) 'Controlling time: Kazuo Ishiguro's *Never Let Me Go*'. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives.* ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 91-103
- Dasgupta, R. (2015) 'Kazuo Ishiguro and 'Imagining Japan'' in *Kazuo Ishiguro in a Global Context.* ed. by Wong, C.F. and Yildiz, H. Surrey/ Burlington: Ashgate, 11-22
- Dyserinck, H. (2003) *Imagology and the Problem of Ethnic Identity.* [online] Intercultural Studies - Scholarly Review of the International Association of Intercultural Studies. Issue 1 available from [<http://www.intercultural-studies.org/ICS1/Dyserinck.shtml>](http://www.intercultural-studies.org/ICS1/Dyserinck.shtml) [6 June 2015]

- Eco, U. (2002) 'Interpretation and history'. in *Interpretation and Overinterpretation* ed. by Collini, S., Cambridge: Cambridge University Press, 23-44
- Eco, U. (2002) 'Overinterpreting texts'. in *Interpretation and Overinterpretation* ed. by Collini, S., Cambridge: Cambridge University Press, 45-66
- Eco, U. (2002) 'Between author and text'. in *Interpretation and Overinterpretation* ed. by Collini, S., Cambridge: Cambridge University Press, 67-88
- Emperor Hirohito, Emperor of Japan (1945) *Proclamation of unconditional surrender by Hirohito, Emperor of Japan. Imperial prescript.* [online] Nippon Times. available from <http://ahoy.tk-jk.net/MoreImages/JapaneseSurrenderProclamation.jpg> [5 June 2014]
- Florea, F. (2014) 'Preface to Yasunari Kawabata'. in *Maestrul de go*. Bucuresti: Humanitas, pp 5-17
- Fricke, S. (2015) 'Reworking Myths: Stereotypes and Genre Conventions in Kazuo Ishiguro's Work'. in *Kazuo Ishiguro in a Global Context*. ed. by Wong, C.F. and Yildiz, H. Surrey/ Burlington: Ashgate, 23-38
- Genette, G. (1980) *Narrative Discourse: An Essay in Method*, New York: Cornell University Press

- Gheorghiu, O. C. (2020) 'Preface, The World Is Spinning Around Us'. in *Shifting Twenty-First-Century Discourses, Borders and Identities*. ed. by Gheorghiu, O. C., Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, ix-xii
- Gilhooly, R. (2011) 'Inside Japan's 'Suicide Forest''. *Japan Times* [online] 26 June. available from <http://www.japantimes.co.jp/life/2011/06/26/general/inside-japans-suicide-forest/#.U5rAdPmSx1Y> > [25 May 2014]
- Groes, S., Lewis, B. (2011) 'Introduction: 'It's good manners, really' – Kazuo Ishiguro and the Ethics of Empathy'. in *Kazuo Ishiguro: New Critical Visions of the Novels*. ed. by Groes, S. and Lewis, B., Devon: Red Globe Press
- Groes, S., Mathews, S. (2009) 'Your Eyes Open Windows for Me': The Art of Kazuo Ishiguro. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 1-8
- Hofstede, G., Hofstede, G.J. and Minkov, M. (2010) *Cultures and Organisations. Software of the Mind* (third edition). New York: MacGraw Hill
- Holland, T. (2015) 'The Buried Giant review – Kazuo Ishiguro ventures into Tolkien territory'. *The Guardian – International edition* [online] 4 March. available from

- <<https://www.theguardian.com/books/2015/mar/04/the-buried-giant-review-kazuo-ishiguro-tolkien-britain-mythical-past>> [13 January 2018]
- Ishiguro, K. (1986) 'Introduction'. in Yasunari Kawabata *Snow Country and Thousand Cranes*. trans. by Edward G. Seidensticker. Harmondsworth: Penguin, 1-3
- Ishiguro, K. (2010) 'Kazuo Ishiguro discusses his intention behind writing the novel, *Never Let Me Go*' [online] [interview by Film Independent] available from <https://youtu.be/_jCB59pPG7k> [24 August 2017]
- Ishiguro, K. (2011) 'Kazuo Ishiguro interview' [online] [interview by AERA News Magazine], available from <<https://www.youtube.com/watch?v=6mftTrrsz1Y&t=17s&index=31&list=PLUne9pL9bzWZYCZkYOxoYztaMzm5zsfT>> [24 August 2017]
- Ishiguro, K. (2015) 'On his new novel – *The Buried Giant*' [online] [interview by Knopf Double Day Publishing House] available from <https://www.youtube.com/watch?v=XOVKDLhP_v4> [21 December 2015]
- Ishiguro, K. (2017) *Nobel Lecture* [online] Nobel Prize Laureate, 7 December 2017. Stockholm: The Swedish Academy available from <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2017/ishiguro/lecture/> [14 July 2020]

- James, D. (2009) 'Artifice and Absorption: The Modesty of Kazuo Ishiguro's *The Remains of the Day*'. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 54-66
- Kakutani, M. (2015) 'Review: In *The Buried Giant*, Ishiguro Revisits Memory and Denial'. *The New York Times* [online] 23February. available from <<https://www.nytimes.com/2015/02/24/books/review-in-the-buried-giant-ishiguro-revisits-memory-and-denial.html>> [13 January 2018]
- Leerssen, J. (2007) 'Imagology: History and Method'. in *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters. A Critical Survey*. ed. by Beller, M., Leerssen J., Amsterdam, New York: Rodopi, 17-32
- Leerssen, J. (2007) 'Image'. in *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters. A Critical Survey*. ed. by Beller, M., Leerssen J., Amsterdam, New York: Rodopi, 342-344
- Leerssen, J. (2000) 'The Rhetoric of National Character: A Programmatic Survey'. in *Poetics Today*. vol 21 no 2. Durham: Duke University Press, 267-292
- Leerssen, J. (1991) 'Echoes and Images: Reflections upon Foreign Space'. in *Alterity, Identity, Image*

- *Selves and Others in Society and Scholarship*.
ed. by Corbey, R., Leerssen, J., Mitzman, A.,
Amsterdam, Atlanta. Rodopi
- Ma, S.M. (1999) *Kazuo Ishiguro's Persistent Dream for Postethnicity: Performance in Whiteface* [online].
available from <
<https://quod.lib.umich.edu/p/postid/pid9999.0002.103/--kazuo-ishiguros-persistent-dream-for-postethnicity?rgn=main;view=fulltext> > [21 June 2020]
- Machinal, H. (2009) Kazuo Ishiguro's *When We Were Orphans*: Narration and *Go*. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 79-90
- Mackie, M. D., Hamilton, L. D., Susskind, J. and Rosselli, F. (1996) Social Psychological Foundations of Stereotype Formation. in *Stereotypes and Stereotyping*, New York: Guilford Publications
- Mathews, S. (2009) 'I'm Sorry I Can't Say More': An Interview with Kazuo Ishiguro. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 114-125

- Mason, R. H. P., Caiger, J. G. (1997) *A History of Japan*, Melbourne: Tuttle Publishing.
- Menand, L. (2005) ‘Something about Kathy’. *The New Yorker*. [online] available from <http://www.newyorker.com/magazine/2005/03/28/something-about-kathy> > [29 December 2015]
- Miyoshi, M. (1974) *Accomplices of Silence – The Modern Japanese Novel*. Los Angeles: University of California Press
- Mohor-Ivan, I., Praisler, M. (2007) ‘Some Theoretical Considerations on Imagology’. in Annals of “Dunărea de Jos” University of Galați, Romania, Fascicle XIII, Year 19, Issue 18. Galati: Galati University Press. 47-52
- Murakami, H. (2009) On Having a Contemporary Like Kazuo Ishiguro. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, vii, viii
- Nakane, C. (1973) *Japanese Society*. Harmondsworth, New York: Penguin Books
- Nathan, J. (2004) *Japan Unbound, A Volatile’s Nation Quest for Pride and Purpose*, New York: Houghton Mifflin Harcourt Trade & Reference Publishers
- Pageaux, D. H. (2000) *Literatură generală și comparată*. trans by Bodea, L. Iași: Polirom

- Pollack, D. (1992) *Reading against Culture – Ideology and Narrative on the Japanese Novel*, New York: Cornell University Press
- Praisler, M. (2005) *On Modernism, Postmodernism and the Novel*. București: Editura Didactică și Pedagogică
- Roberts, K. G. (2007) *Alterity and Narrative. Stories and the Negotiation of Western Identities*. Albany: State University of New York
- Robinson, R. (2009) ‘To Give a Name, Is That Still to Give?’: Footballers and Film. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 67-78
- Rukeyser, R. (2015) Kazuo Ishiguro: Mythic Retreat. *Guernica* [online] 1 May. available from <https://www.guernicamag.com/interviews/mythic-retreat/> [2 February 2016]
- Scott-Douglas, A. (2003) ‘Dogme Shakespeare 95, European Cinema, anti-Hollywood sentiment, and the Bard’. in *Shakespeare, The Movie 2 Popularizing the plays on film, TV, video, and DVD*. ed. by Burt, R., Boose, L. E., London: Routledge
- Shaffer, B. W. (1998) *Understanding Kazuo Ishiguro - Understanding Contemporary British Literature*. Columbia: University of South Carolina Press

- Shibata, Motoyuki; Sugano, Motoko (2009) *Strange Reads: Kazuo Ishiguro's A Pale View of Hills and An Artist of the Floating World*. in *Kazuo Ishiguro. Contemporary Critical Perspectives*. ed. by Mathews, S., Groes, S., London, New York: Continuum International Publishing Group, 20-31
- Sim, W.C. (2010) *Kazuo Ishiguro*, New York: Routledge
- Sugimoto, Y. (2010) *An Introduction to Japanese Society*. New York: Cambridge University Press
- Williams, P. – “China Doll, Geisha Girl, and the Asian American Woman” in *Hardboiled*, the asian pacific american issues newsmagazine at uc Berkeley, issue 17.1, archived article 2013-2014 [online] available from <http://hardboiled.berkeley.edu/archived-issues/2013-2014/issue-17-1/china-doll-geisha-girl-and-the-asian-american-woman> [23 March 2014]
- Whiting, K. (2015) ‘People say it’s like Game of Thrones, but it’s not that kind of story’, Interview with Kazuo Ishiguro. in *The Belfast Telegraph*. [online] 15 March. available from <http://www.belfasttelegraph.co.uk/life/people-say-its-like-game-of-thrones-but-its-not-that-kind-of-story-31047384.html> [24 August 2017]

Wong, C.F. (2005) *Kazuo Ishiguro*. 2nd edn. Devon: Northcote House Publishers Ltd.

Wong, C.F., Yildiz, H. (2015) 'Introduction: Ishiguro and his Worlds in Literature'. in *Kazuo Ishiguro in a Global Context*. ed. by Wong, C.F. and Yildiz, H. Surrey/ Burlington: Ashgate, 1-10

Bibliografie contribuții

Abrams, M.H. (1999) *A Glossary of Literary Terms* (7th edition). Boston, MA: Heinle & Heinle

Ashcroft, B., G. Griffiths, H. Tiffin (1998) *Key Concepts in Post-Colonial Studies*. London: Routledge

Bal, M. (2009) *Narratology: Introduction to the Theory of Narrative*. Toronto: University of Toronto Press

Bakhtin, M. M. (1981) *The Dialogic Imagination: Four Essays*, trans. Caryl Emerson and Michael Holquist. Austin: University of Texas Press

Barry, P. (2002) *Beginning Theory – An Introduction to Literary and Cultural Theory*. 2nd edn
Manchester, New York: Manchester University Press

Barthes, R. (1975) 'An Introduction to the Structural Analysis of Narrative'. Trans. by L. Duisit. *New Literary History*. Vol. 6.2. On Narrative and Narratives. Winter 1975. 237-272.

- Barthes, R. (1977) 'The Death of the Author'. In *Image, Music, Text*. Trans. and edited by S. Heath. London: Harper Collins. 143-149
- Baudrillard, J. (1994) *Simulacra and Simulation*. Translated by S.F. Glaser. Ann Arbor: University of Michigan Press
- Bentley, N. (2008) *Contemporary British Fiction*. Edinburgh: Edinburgh University Press
- Bhabha, H. (1987) *Interrogating Identity*. Cambridge: MIT Press
- Bhabha, H. (2005) *The Location of Culture*. New York: Routledge.
- Bhabha, H. (1990) 'The Third Space: Interview with Homi K. Bhabha'. In Jonathan Rutherford, ed., *Identity: Community, Culture, Difference*. London, Lawrence & Wishart, 207-221.
- Bloom, H. (1994) *The Western Canon. The books and school of the ages*. New York, San Diego, London: Harcourt Brace & Company.
- Cahoone, L. E. (1996) *From Modernism to Postmodernism: An Anthology* Oxford: Blackwell Publishers.
- Connor, S. (2004) *The Cambridge Companion to Postmodernism*. U.K.: Cambridge University Press
- Culler, J. (1997) *The Literary in Theory*. Stanford: Stanford University Press

- Currie, M. (1998) *Postmodern Narrative Theory*.
London: Macmillan
- Derrida, J. (1978/2005) *Writing and Difference*. London:
Routledge
- Dickens, C. (1860) *Great Expectations*. Reprint.
London: Penguin Books (2002)
- Eco, U. (1988) *Foucault's Pendulum*. [Kindle edition].
Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company
- Eliot, G. (1871) *Middlemarch*. [Kindle edition]. CDED
- Genette, G. (1982) *Palimpsestes. La littérature au
second degré*. Paris: Éditions du Seuil
- Genette, G. (1993) *Fiction and Diction*. Trans. by C.
Porter. Ithaca and London: Cornell University
Press
- Habib, M.A.R. (2005) *Modern Literary Criticism and
Theory*. London: Blackwell
- Heritage Council of Western Australia (2012) *Western
Australia Places Database* [online] available
from
<[https://web.archive.org/web/20120603222629/h
ttp://register.heritage.wa.gov.au/viewplace.html?
place_seq=29767&offset=23&view=description](https://web.archive.org/web/20120603222629/http://register.heritage.wa.gov.au/viewplace.html?place_seq=29767&offset=23&view=description)>
[25 July 2018]
- Historic England (2020) *Historic England List Entry*
[online] available from
<[https://historicengland.org.uk/listing/the-list/list-
entry/1000453](https://historicengland.org.uk/listing/the-list/list-entry/1000453)> [27 July 2018]

- Hofstede Insights (2020) *Hofstede Insights*. [online] available from < <https://www.hofstede-insights.com/>> [4 July 2020]
- Hofstede, G., Hofstede, G.J. (n.d.) *Geert Hofstede*. [online] available from < <https://geerthofstede.com/>> [4 July 2020]
- Hofstede, G. (2014) 10 minutes with Geert Hofstede... on Power Distance [online lecture] available from 18 November 2014< <https://youtu.be/DqAJclwfyCw>> [17 December 2016]
- Hofstede, G. (2014) 10 minutes with Geert Hofstede on Uncertainty Avoidance [online lecture] 7 March 2015 available from < <https://youtu.be/fZF6LyGne7Q>> [17 December 2016]
- Hofstede, G. (2014) 10 minutes with Geert Hofstede on Indulgence versus Restraint [online lecture] 7 March 2015 available from < <https://youtu.be/V0YgGdzmFtA> >[24 July 2015]
- Hofstede, G. (2014) 10 minutes with Geert Hofstede on Individualisme versus Collectivisme [online lecture] 18 November 2014 available from < <https://youtu.be/zQj1VPNPHII>> [23 January 2015]
- Hofstede, G. (2014) 10 minutes with Geert Hofstede on Masculinity versus Femininity [online lecture] 18 November 2014 available from <

- <https://youtu.be/Pyr-XKQG2CM>> [23 January 2015]
- Hofstede, G. (2014) 10 minutes with Geert Hofstede on Long versus Short Term Orientation [online lecture] 7 March 2015 available from < <https://youtu.be/H8ygYIGsIQ4>> [24 July 2015]
- Hutcheon, L. (1988/ 2004) *A Poetics of Postmodernism*. London and New York: Routledge
- Hutcheon, L. (2002) *The Politics of Postmodernism*. London: Routledge
- Ishiguro, K. (2015) “On Writing and Literature”. [Interview with Piya Chattopadhyay]. July 2015 available from < <https://youtu.be/DoGtQPks3qs>> [October 2016]
- Ishiguro, K. (2014) Writing about Cultural Change [interview with Marcia Alvar]. April 2014 available from <https://youtu.be/Uz9IHVDrIDc> [May 2016]
- Ishiguro, K. (1995) “Presentation of his new novel *The Unconsoled*” [interview with Charlie Rose]. August 2016. available from < <https://youtu.be/Tx6An0vHJ6E> > [April 2017]
- Ishiguro, K. (2000) “Presentation of his new novel *When we were orphans*” [interview with Charlie Rose]. September 2016. available from < <https://youtu.be/M1YSA-7TOk> > [June 2017]

- Ishiguro, K. (2015) “*The Buried Giant*”. [Interview with Piya Chattopadhyay]. July 2015. available from < <https://youtu.be/QizILvkdgnk> > [October 2017]
- Ishiguro, K. (2015) “On his storytelling influences”. [Interview by Wall Street Journal]. March 2015. available from < <https://youtu.be/OB1nQ9C3q5I> > [January 2018]
- Keene, D. (1999) *Seeds in the Heart: A History of Japanese Literature*. Volume 1. New York: Columbia University Press
- Lechte, J. (2008) *Fifty Key Contemporary Thinkers. From Structuralism to Post-Humanism*. Second Edition. London and New York: Routledge
- Leerssen, J. (2013) NUI Galway Coimbra Conference [online lecture] 31 May 2013 available from < <https://youtu.be/3XyHOOL75AU> > [16 July 2015]
- Leerssen, J. (2014) Nationalism and the city [online lecture] 11 April 2014 available from < <https://youtu.be/25Aea-Q7Ido> > [19 June 2015]
- Lodge, D. (1996) *The Practice of Writing*. London: Penguin Books
- Lodge, D., Wood, N. (2000) *Modern Criticism and Theory – A Reader*. 2nd edn Harlow: Pearson Education
- Loomba, A. (2005) *Colonialism / Postcolonialism*. Second edition. London and New York: Routledge

- Lyotard, J. F. (1984) *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. U.S.A: University of Minnesota
- Macfie, A. L. (2001) *Orientalism: A Reader*. New York: New York University Press
- McLeod, J. (ed.) (2007) *The Routledge Companion to Postcolonial Studies*. New York: Routledge
- McRobbie, A. (1994) *Postmodernism and Popular Culture*. London: Routledge
- Newman, M. (2008) 'Research into Islamic terrorism led to police response'. *Times Higher Education* [online] 22 May. available from <http://www.timeshighereducation.co.uk/402125.article> > [20 October 2014]
- Nozaki, Y. (2008) *War Memory, Nationalism, and Education in Postwar Japan, 1945–2007*. New York: Routledge
- Patai, D., Corral, W. H. (2005) *Theory's Empire – An Anthology of Dissent*. New York: Columbia University Press
- Praisler, M. (2000) *For a Psychoanalytical Approach to Literature*, Galati: Porto-Franco
- Praisler, M. (2007) 'Media(ted) Discourse. Literary Representations'. *Communication and Argumentation in the Public Sphere*. 3/ 2007. Galați: Galați University Press. 457-464
- Rivkin, J. and M. Ryan (2004) *Literary Theory: An Anthology* (second edition). London: Blackwell

- Rosenblatt, L. (1978) *The Poem as Event. The Reader, the Text, the Poem: The Transactional Theory of the Literary Work*. Carbondale: Southern Illinois University Press
- Rushdie, S. (1991) *Imaginary Homelands. Essays and Criticism 1981-1991*. London: Granta Books/Penguin Books
- Said, E. (1994) *Culture and imperialism*. New York: Vintage Books
- Said, E. (2003) *Orientalism*. (3rd edition) London: Penguin.
- Sarup, M. (1993) *An Introductory Guide to Post-Structuralism and Postmodernism*, Harlow: Longman
- Shakespeare, W. (1623) Macbeth. in *The Complete Works of William Shakespeare*, Reprint. Chatham – Kent: Wordsworth Editions Ltd. (2006)
- Sim. S. (ed.). (2001) *The Routledge Companion to Postmodernism*. London and New York: Routledge
- Travers, P. L. (1943) *Mary Poppins – The Complete Collection*. Reprint. [Ebook edition]. HarperCollins
- Tyson, L. (2006) *Critical Theory Today. A User-Friendly Guide*. London, New York: Routledge
- Westphal, B. (2007) *Geocriticism – Real and Fictional Spaces*. trans by Tally, R. T. Jr. New York: Palgrave Macmillan

Wolfreys, J., Robbins, R. and Womack, K. (2002) *Key Concepts in Literary Theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press